

Col·lecció Missatges, 23

Créixer en benestar



Jordi Pujol
President de la Generalitat
de Catalunya

Col·legi Oficial de Metges
de Barcelona
6 de juliol de 1999



Generalitat de Catalunya

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Pujol, Jordi

Créixer en benestar – (Missatges ; 23)

ISBN 84-393-4836-3

I. Catalunya. Generalitat II. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

III. Títol IV. Col·lecció: Missatges ; 23

1. Estat del benestar – Catalunya 2. Catalunya – Política social

351.84(467.1)(042)



© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

1ª edició: juliol 1999
Tiratge: 5.000 exemplars

ISBN: 84-393-4836-3
Dipòsit legal: B-27.076-1999

Disseny i producció: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions
Impressió: Gràfiques Maculart, SA

Créixer en benestar

Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

6 de juliol de 1999

Durant els darrers anys, deu, quinze, vint, Catalunya ha fet una gran transformació. Molt positiva. En tots els sentits. Ens en podem sentir orgullosos, perquè tots hem ajudat a fer aquest canvi. Gran creixement econòmic, millora de les infraestructures, modernització de la societat, internacionalització en tots els sentits, un gran progrés en ensenyament, sanitat i en atenció a la gent gran, i també en atenció a les persones disminuïdes. Un canvi que ha afectat tot el territori, des de Barcelona a la més extrema de les comarques, i que s'ha traduït en una millora de l'equilibri territorial. Tot això acompanyat d'un creixent prestigi internacional. I sense entrar en els aspectes més pròpiament lligats a la nostra identitat nacional, en els quals també hem progressat.

És per això que podem dir que Catalunya és un país que creix. Creix en tots els sentits. Els catalans podem sentir una legítima i justificada autoestima.

Però ara, a partir del que hem guanyat, hem d'ataiar el futur i veure què hem de fer durant els anys que vénen. Perquè no ens podem aturar, per dos motius. El primer, perquè qui s'atura reula. El segon, perquè se'ns han obert nous horitzons, perspectives noves. Oportunitats noves, també.

Adonem-nos que vivim una època molt prometedora. Som una gent afortunada. Una època d'aquelles en què les persones i les societats que saben aprofitar-les poden fer un bot, un salt endavant, que els estalviï etapes intermèdies i les col·loqui en un nivell molt més alt del que tenien poc abans.



En aquesta línia, durant els darrers mesos, el Govern de la Generalitat ha llançat una sèrie d'iniciatives i de propostes. I jo mateix, el mes d'abril, vaig donar una conferència titulada Un país que creix: els reptes de l'economia catalana, que en la meua intenció no havia de ser una de tantes conferències que els polítics fan, sinó una proposta d'aprofitar a fons, des de l'angle de l'economia i de la competitivitat, aquest moment dolç que ara vivim. Les noves iniciatives que últimament el Govern ha pres, o que ha incitat a prendre a escala estatal, són ja l'aplicació d'aquest programa. Recordin: creació del Comissionat per a la Societat de la Informació, creació del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya i de la Comissió Assessora de la Ciència i la Tecnologia; intensificació de l'ensenyament d'informàtica a les escoles (programes PIE, Argo, Educàlia); projecte del Centre Tecnològic de Metalls Lleugers al servei de la indústria automobilística (col·loquialment anomenat Institut del Magnesi); nova proposta perquè el Govern central elabori una llei per donar facilitats fiscals per a les inversions en R+D; noves mesures per facilitar la internacionalització de la nostra economia; etc. Tot això està en aquesta línia de la competitivitat de què parlava.

Però seria un error, i seria un manquement a la justícia, veure el futur només o massa principalment a través de la competitivitat, de les grans dades macroeconòmiques i del creixement econòmic. Tot això és bàsic, imprescindible, però no és un fi en ell mateix. El fi últim de totes les accions polítiques han de ser les persones. Tot aquest progrés material ha de repercutir en el benestar de la gent, de les persones. De tota la gent, amb especial atenció envers els que més ho poden necessitar.

És a dir, són molt importants les grans infraestructures i els terrenys industrials i el COPCA i les nostres exportacions. Molt. Moltíssim. Si això no ens va bé no podrem distribuir riquesa, benestar i seguretat. Però tot això no ens ha de fer oblidar que l'objectiu central són les persones, i que, per tant, l'atenció a les persones amb disminució de tota mena, i a la gent gran, i als joves que no troben un pis a l'abast, i als amenaçats de marginació i d'exclusió i als adults que de joves no varen tenir una bona escolarització i que ara volen formar-se, ha de ser molt prioritària.

Ho ha de ser per justícia, però també per cohesió social i per esperit de convivència. Això, la cohesió i la convivència, que a tot arreu és important, a Catalunya ho és més. Som un país que ha de compensar les seves febleses institucionals, que les tenim, amb un sobre-esforç de la societat en el camp del civisme i de la integració, i per tant fent que tota la ciutadania senti que el país en què viu pot ser seu perquè està construït pensant en tothom. En el sentit d'aquell lema prou conegut de la Generalitat: Som sis milions. És a dir, hem de fer un país per als sis milions de ciutadans que som. És del tot necessari que ho aconseguim.

És per això que l'Estat del benestar és a Catalunya no només, que també ho és, una opció política i social, és també una necessitat nacional.



Val a dir, és bo recordar-ho, que l'Estat del benestar és un fet diferencial europeu. Amb les característiques d'aquí no es dona als Estats Units, ni al Japó, ni enlloc més, a part d' Austràlia i Nova Zelanda i el Canadà, i, amb moltes limitacions, en alguns pocs països sud-americans.

És un fet diferencial del qual els europeus ens sentim orgullosos. Es tradueix a donar seguretat a la gent, a protegir-la. De la malaltia, de la vellesa, de l'atur, de la desgràcia i de la necessitat en general. Es tradueix també a ajudar la gent a promocionar-se, a dotar-la dels mitjans necessaris per guanyar-se la vida, a instal·lar-se bé en la vida i la societat, a anar endavant.

I en això juga un paper primordial l'ensenyament, i en general la formació, però també l'habitatge. I cada vegada més l'Estat del benestar tendeix a mirar de crear una situació d'igualtat d'oportunitats, entre homes i dones, gent urbana i gent rural, gent d'orígens socials diferents.

El resultat de les polítiques de benestar, que ara a Europa ja tenen més de cent anys d'antiguitat, ha estat bo. De tota manera no podem silenciar que en aquest nostre model també hi ha un perill.

Portant-lo a l'extrem, i per tant donant-ne una versió no exacta, es podria dir que el model europeu es basa en la seguretat i la protecció, i l'americà en la iniciativa i l'aventura, en allò que en diuen l'esperit de fron-

tera. Repeteixo que això és una descripció esbiaixada, però no deixa de ser cert que així com el sistema dels EUA ha de vigilar de no caure en la desigualtat, la injustícia, l'abandó de molta gent, i el cert és que no aconseguim superar del tot aquests perills, nosaltres hem de vigilar que l'esperit de seguretat i de protecció no ofegui el sentit de risc que totes les societats necessiten per progressar.

Hi ha d'haver un equilibri entre protecció i risc, seguretat i iniciativa.

Avui a Catalunya hi ha un nivell remarcable d'Estat del benestar. Segur que hi ha altres països que el tenen més alt, però són països amb un PIB també molt més alt i en els quals fa molts més anys que l'Estat del benestar es va instaurar. Però, amb tot, és un nivell francament bo si es compara amb el de molts països de la UE, i si tenim en compte que una part important del que avui tenim s'ha fet durant els últims vint anys d'una manera accelerada.

Podem aplicar el títol de la conferència al que ha passat durant els últims vint anys: s'ha crescut en benestar i en equitat i en igualtat d'oportunitats. Però ara no es tracta de fer balanç del progrés que hi ha hagut, sinó de veure com podem mantenir i millorar la situació actual. Com podem evitar alguns perills que planen sobre el nostre actual Estat del benestar i quines prioritats hem de definir de cara als anys que vénen.

Malgrat el gran progrés que hi ha hagut, tenim, com en molts països europeus, el perill de l'exclusió, és a dir, que hi hagi gent que no es beneficiï de l'Estat del benestar i caigui en la marginalitat, en l'atur permanent i en la pràctica impossibilitat de sortir d'aquesta situació, en la desestructuració familiar, en la pobresa o la misèria.

De fet hi ha una minoria, però una minoria no petita, de gent en aquesta situació.

Hi ha un segon perill, que és el de l'explosió social. Val a dir que en diversos països europeus, especialment en algunes de les seves ciutats, ja s'ha produït aquesta explosió, amb una greu fractura social i ciutadana, fins i tot amb molta violència i molta inseguretat. A Catalunya això es dona bastant menys. No és que ens hàgim alliberat del tot d'això, però fa vint-i-cinc o trenta anys ens deien que a Catalunya aquest perill era especialment alt. No ha estat així. No podem considerar superat aquest perill, però de moment no ha estat així i sembla que tenim possibilitats d'evitar-ho.

Tenim dos perills més, en part connectats entre ells, i que són bastant generals a Europa. Un és el de la sostenibilitat. Serem capaços de mantenir l'Estat del benestar, les pensions, la prestació sanitària universal i il·limitada, els transports públics a preus polítics, etc.? L'altre és el de la inadequació. Estem donant ara els serveis que realment la gent necessita, els donem a qui els necessita o potser no els donem a qui realment els necessita?

A aquests perills i a aquests interrogants, hem de donar resposta.

Després de tota una etapa de progrés, ara hem de consolidar el que s'ha aconseguit fins avui, i hem de projectar la nostra societat cap a un nivell més alt.

En termes econòmics això és fàcil d'explicar. L'any 1986, al moment de l'entrada a la CEE, el PIB català representava el 86% de la mitjana del PIB dels països de la Comunitat. Ara és gairebé del 100%, és a dir, la mitjana. El progrés ha estat molt gran, de fet un 1% anual més alt de mitjana que la resta. Però ara Catalunya s'ha de proposar arribar l'any 2010 al 110%. És

a dir, s'ha de mantenir el mateix ritme. Si ho fem així ens situarem entre els països de la part alta del rànquing europeu.

Doncs bé, el mateix hem de fer quant a l'Estat del benestar. Hem fet molt, però què més hem de fer? I com consolidem el que tenim? I sobretot, quins criteris han d'inspirar la nostra acció?



Feta aquesta introducció, dedico la segona part de la meva conferència a enumerar uns grans punts a tenir en compte, segons el meu parer, de cara a la consolidació i actualització de l'Estat del benestar a casa nostra.

1. Un primer punt que vull subratllar és que hi haurem de dedicar *més diners*. Podrem? Crec que sí. L'economia europea, i la nostra en particular, està orientada d'una manera que molt probablement seguirà produint increments *substancials* de riquesa.

2. El que no és tan segur és que aquest plus de diners l'apliquem bé. No el podem distribuir amb les mateixes *normes de distribució* que fins ara. Normes que tenen el seu origen en el mapa de necessitats de fa trenta o cinquanta anys. És com si ara dediquéssim la mateixa proporció de diners del pressupost de sanitat a la tuberculosi que fa cinquanta anys, i no n'apliquéssim molts a la SIDA o l'Alzheimer. En part, l'alt nivell d'exclusió s'explica per aquesta distribució antiquada dels recursos. Cal actualitzar els criteris de distribució. Hi ha nous pobres, hi ha noves carències, hi ha nous conflictes, que atenem poc. I en canvi seguim incrementant les aportacions que fem a situacions que ara ja no són tan crítiques.

No hem de rebaixar res del que es fa o del que es dona. Però l'increment gros –i compto que hi podrà haver increment– s'haurà de fer pensant en les noves necessitats.

3. L'Estat del benestar *ha d'arribar a tothom* qui ho necessita. Això lliga amb el que abans he dit: ja que ha d'arribar a tothom, ningú no pot reclamar ser afavorit amb excés.

4. Això reclama *actuar amb equitat, tant o més que amb justícia formal*. Què vol dir equitat? Vol dir no actuar en termes de justícia abstracta o de justícia redistributiva estadística, sinó més d'acord amb les necessitats reals de la gent. Vol dir alliberar-se de la inèrcia i seguir de prop on és que hi ha dolor, on és que hi ha desigualtat de debò, on és que hi ha abandó. Un escriptor francès prou conegut, Alain Minc, escrivia fa poc que la manca d'equitat feia que en un sistema social sòlid i generós com el francès pogués passar el següent: que el refredat agafat per un alt executiu esquiant a les pistes de Courchevel fos més ben pagat per la Seguretat Social que la pleuresia del fill d'un "exclòs" d'Aubervilliers. I efectivament això passa. A França i aquí. Perquè la inèrcia i l'estadística segueixen tractant els refredats com passava fa trenta anys, i no es detecten problemes nous.

5. Cal advertir que malgrat els esforços de l'Estat del Benestar hi ha gent *que viu al marge de la societat*. Són una minoria, però no són pocs. I no s'hi arriba per procediments normals, justament perquè viuen al marge de la societat i perquè no hi creuen. S'hi arriba a través d'actuacions especials i sovint massives. El mateix Minc deia en aquell article que els deia que per treure segons quins barris de la marginalitat cal concentrar-hi mitjans pedagògics massius per restablir, a

través d'una discriminació positiva, la igualtat d'oportunitats.

6. L'Estat del benestar *no ha d'aplicar-se d'una forma despersonalitzada*, que és un perill que té. En la pràctica això significa situar tant com sigui possible l'atenció a prop de les persones. Per exemple, tanta atenció domiciliària com es pugui.

Significa també, i d'això en tornaré a parlar després, ajudar *les famílies*, fer-les sòlides, i també mobilitzar molt de voluntariat.

7. L'Estat del benestar no ha de ser només assistencial. I menys encara ha de fer fàcil el frau. O fer que, fins i tot sense frau, es creïn unes condicions que indueixin al no-esforç, a la passivitat, a l'aprofitament ocios d'avantatges socials. Que portin a la desincentivació. Això vol dir, i després ho repetiré, crear una situació amb:

a) El màxim possible *d'igualtat d'oportunitats*, que vol dir ensenyament, i vol dir posar a disposició de la gent els elements bàsics d'una bona vida individual i familiar. Per exemple, i molt especialment, habitatge.

b) Vol dir no limitar-se a ajudar i a donar subsidis, sinó orientar decididament en tot cap al *reciclatge i la reinserció*. Ha d'oferir *seguretat*, això primer. Però a més d'oferir *possibilitats de promoció i de realització personals*.

8. L'Estat del benestar *no pot dependre només de les administracions*. En primer lloc, per raons ètiques. Per raons de qualitat cívica i ètica del país. La gent ha de saber que no es pot desentendre de la gent. Claríssimament quan hi ha lligams familiars, però també en termes més generals. Per tant cal fomentar *el voluntariat i el màxim possible d'iniciatives de la societat civil*.

Com deia, per raons cíviques i ètiques. Però també per raons d'eficàcia i econòmiques. Les administracions soles no podran mantenir i desenvolupar bé l'Estat del benestar. Ni arriben a tot arreu, ni perceben els problemes, sobretot els nous problemes, amb prou rapidesa o amb prou anticipació, ni poden saltar-se prou ràpidament els entrebancs burocràtics, ni poden assegurar sempre tot el grau d'humanitat que el tracte amb la gent reclama, i més amb gent en situació difícil.

La societat civil ha de ser estimulada i en molts casos ajudada a prendre iniciatives en aquest camp. Hi ha qui diu –i té raó– que més que d'Estat del benestar s'ha de parlar de Societat del benestar. Té raó. Però amb sinceritat els diré que no sé si encara la gent està prou sensibilitzada per assumir l'alt grau de coresponsabilitat que això comporta. Però és cert, i va bé que quedi clar, que només avançant en aquesta direcció l'Estat del benestar, o millor la Societat del benestar, seran sostenibles.

9. El punt anterior ens porta a introduir el tema, absolutament cabdal, *de la família*. Ara ja tots els experts ho diuen: sense estructura familiar sòlida l'Estat del benestar funcionarà malament. En la base de l'exclusió, en la majoria de casos, com a una causa molt principal, què hi ha sinó una destrucció de la família? Una desaparició de l'element protector i equilibrador que és la família?

Després parlaré més àmpliament d'aquesta qüestió.

10. Sobre *els joves i l'Estat del benestar* hi ha una frase que resumeix una enquesta recent e l'ISTAT (que és l'Institut d'Estadística d'Itàlia), que no pot ser més demostrativa del perill que hi ha amb els joves. Diu: «*Giovani grandi esclusi della Stato sociale. Pagano il prezzo d'un welfare che garantisce solo chi ha lavoro o è in pensione.*»

També fa meditar aquesta altra frase d'un especialista danès en Estat del benestar. Diu: «Per a les persones grans l'Estat del benestar actual és perfecte. Per als joves, no ho és.»

Ajudar els joves passa sobretot per l'ensenyament i per l'habitatge. Però en termes més generals passa per fer una política de futur. De vegades cal sacrificar inversions de futur per atendre urgències o dèficits del present. Però si es caigués gaire en això es perjudicaria molt els joves. Perquè els joves el que necessiten és que ara posem les bases de futur.

Una bona política de joventut es basa més en *inversions de futur* –infraestructures, ensenyament, equipaments, beques, recerca, creixement, etc.– que no en activitats més tradicionals d'albergs, concerts, rebaixes en el consum, etc.

Després faré una nova referència als joves.

11. *El paper de les dones* a la societat ha evolucionat d'una manera impressionant durant les últimes dècades. Ha estat la revolució més reeixida del segle XX.

Per fer-ho curt diré que el lema principal d'aquest canvi ha de ser el de la igualtat d'oportunitats home-dona aprofitant els aprenentatges de països amb més experiència que nosaltres. Penso sobretot en els nòrdics.

Combinar l'atenció a la família amb la feina i amb la possibilitat de promoció personal és un dels grans reptes de la nostra societat. Això lliga amb un altre problema, més general, que és el de l'organització i distribució del treball: temps parcial, treball a la carta, etc. En tot cas, i admetent que en part és veritat que el centre neuràlgic de la promoció de la dona és el tema del treball (accés al treball, igualtat de retribució per un mateix

treball, etc.), més enllà d'arguments de justícia, d'ideologia i altres, el paper creixent de la dona està assegurat per la necessitat que la nostra economia tindrà cada cop més de les dones.

És un tema recurrent de la meva conferència. Ho és perquè és recurrent a tota la nostra societat. Va des d'aspectes molt econòmics fins a un gran repte per a la mentalitat general fins ara dominant. Va des de l'organització del treball fins al compromís de la Generalitat de crear durant els propers anys, amb les restants institucions legalment implicades en aquest tema, 30.000 places de guarderies, un punt aquest on el nostre dèficit és important.

12. Una altra característica que ha de tenir a Catalunya l'Estat del benestar és que *ha de ser nostre*. És a dir, ha de respondre a la nostra situació i a la nostra realitat. Massa sovint hem hagut de construir-lo respondent a criteris derivats de la situació i les necessitats generals espanyoles o de parts d'Espanya que no encaixen amb les nostres. Posaré un exemple. A Catalunya hi ha més dones que treballen, i convé que n'hi hagi més. Això hauria requerit des de ja fa anys una política d'ajut a la maternitat (guarderies, permisos laborals) que fora de Catalunya no era o podia no semblar tan necessària, i que només amb les competències i el finançament autonòmics és difícil de fer. O bé el problema de l'habitatge, que no es planteja de la mateixa manera a Catalunya que a molts altres indrets d'Espanya, i això fa necessari un enfocament diferenciat.

13. L'eficàcia d'ara endavant d'una política d'Estat del benestar es basarà cada cop més, i en tot cas més que no ho ha estat fins ara, *en el diàleg entre tots els implicats*. És el que en dic diàleg polièdric, el diàleg de

tots amb tots. Durant molts anys l'Estat del benestar ha anat creixent i eixamplant el seu camp d'acció ininterrompudament, quasi indiscriminadament. Ara s'haurà d'afinar més. Ha de seguir creixent, però no indiscriminadament. I això requereix més treball de consens. Més treballar per superar les contradiccions, aparents o reals, que hi ha entre els que se'n beneficien. I també entre els que se'n beneficien i els que no se'n beneficien però que ho necessiten.

Fa un any vaig dir, i ara ho repeteixo, que caldria organitzar «*un gran diàleg per un contracte nou*». Diàleg, deia, entre institucions de govern i societat civil, entre joves i grans, entre ecologistes i productivistes, entre homes i dones, entre instal·lats i marginals o exclosos, entre gent d'aquí i gent de la nova immigració, entre els que tenen feina i els que no en tenen, etc.

14. Acabo d'esmentar *la nova immigració*. La de magribins, de procedents de l'Àfrica subsahariana, de sud-americans.

Aquesta immigració també l'hauem d'integrar. Ja sé que això no serà fàcil. Ja sé que és políticament correcte dir que s'han d'integrar, però que molts dels que ho diuen, per sota mà, hipòcritament, miren de rebutjar-los, de mantenir-los al marge. Cal dir a tothom als sincers i als hipòcrites que aquesta immigració és imparabile. Serà més grossa o més petita, ja ho veurem. Però poca o molta n'hi haurà i és imparabile. I caldrà atendre-la, i fer que com a mínim s'adapti, i tant com es pugui s'integri.

No és tema perquè en parlem avui. Però no es pot ignorar. Ni desatendre.

15. Aquest punt ens introdueix en un altre tema de gran transcendència en tot, però també en l'Estat del benestar. És el del *canvi demogràfic*. Anem cap a una

disminució de la nostra població, a part de les aportacions immigratòries. Tots sabem que això vol dir enveïlliment, que vol dir menys gent a cotitzar i més a rebre subsidis, que vol dir canvis laborals difícils, etc. Jo he fet molts cops l'elogi de la gent gran com a factor actiu de la societat. Avui mateix l'he fet, i el tornaré a fer. Però això no treu que la disminució molt acusada dels segments joves de població sigui molt negativa.

Caldrà adaptar l'Estat del benestar a aquesta situació. De fet caldrà adaptar-ho tot, també l'activitat econòmica. Per exemple, té raó el ministre de Treball quan critica segons quines prejubilacions. Com s'entén això en un país on, almenys a Catalunya, el problema, en part, dic en part, no és l'atur, sinó l'escassetat de mà d'obra. Com s'entén que tots plegats no siguem capaços que aturats de més de 45 anys no trobin feina perquè es diu que són massa grans? Com s'entén que no aconseguim reciclar-los eficaçment? Ja fa temps que la Generalitat hi treballa. Amb resultats positius. Però insuficients.

Tot això, feina, atur, edat, forma part de l'Estat del benestar.

I ara, el segon comentari que els havia anunciat sobre els joves. Estem abocats a una crisi demogràfica molt greu. Però en canvi ara, justament ara i per poc temps, tenim a Catalunya el que no hem tingut mai, i el que no tornarem a tenir mai més: tenim un milió de joves entre 20 i 30 anys. Hem d'aprofitar la força d'aquesta joventut.

Per al bé d'ells, i per al bé de la societat, per al bé de Catalunya. S'ha d'aprofitar la força d'aquesta joventut.

Com?

Convencent-los que el país té futur i que ells en tenen. Fent una política de futur, i fent que se'n adonin.

En el pressupost de Catalunya hi ha unes quantitats per a la Secretaria General de Joventut, que, sigui dit de passada, crec que fa bona feina. Però el futur dels joves passa per l'ensenyament en general, per les universitats, per la formació professional, per habitatge a l'abast, per beques, per infraestructures que els assegurin poder treure rendiment del seu treball, per la creació de llocs de treball cada cop més qualificats, etc. I hem de ser capaços de fer entendre que, de vegades, quan sacrifiquem inversions de futur per despesa immediata de més bona presentació social, política, popular, fem política antisocial. I fem política antijoves.

16. Mai no s'insistirà que tot això no serà possible sense un creixement econòmic sostingut. Recordem-ho una vegada més: el creixement, l'increment de riquesa no són ells sols garantia de societat justa, de benestar, de progrés social. No en són garantia, però en són condició imprescindible.



Entro a la tercera part, i última, de la meva conferència. L'hauria de dedicar a parlar amb tot detall del que cal fer d'ara endavant. Podria fer una llista exhaustiva de problemes concrets i de solucions concretes referents en general a temes de benestar. Voldria no fer-ho a fi de no semblar que faig un discurs electoral on tot s'hi fica. Per tant, que em disculpin les persones que injustament només cobren el 45% de la base reguladora del que cobrava el seu cònjuge mort. Que em disculpin els pensionistes que complementaven les seves pensions amb el rendiment d'uns estalvis, que els tipus d'interès tan baixos ha convertit en no res. Que em disculpin tots

els que treballen en la protecció de la infància. Tot això, i moltes més coses ha de tenir en compte l'Estat del benestar. Però deixin-me centrar, per exigència de temps, en uns grans punts, només.

D'entrada, dos grans capítols.

Un és l'ensenyament.

És un tema clau en l'Estat del benestar entès com l'entenem i com les línies mestres que he explicat el defineixen. És un tema clau per la capacitat de promoció, per la igualtat d'oportunitats, per la no-marginalització, etc. I que la Generalitat hi ha donat prioritats és fàcil de demostrar. Només cal mirar els pressupostos.

Hi ha un altre fet que demostra aquesta prioritat: la voluntat de la Generalitat d'aplicar la reforma escolar. Ara, sé que això es discuteix. Per tant, després en parlaré amb més detall.

De moment vull dir-los què ha passat a Catalunya en aquests deu anys.

S'ha aplicat la reforma escolar amb més intensitat que en cap altre lloc d'Espanya. Ara ja afecta el 90% dels alumnes, i el juny de l'any que ve haurà estat completada. Entre altres coses, això ha significat l'escolarització fins als 16 anys. Així mateix Catalunya té un molt alt nivell de cobertura de l'educació infantil de 3 a 6 anys.

S'han construït 200 escoles noves i se n'han ampliat 300. Són escoles molt completes i d'alta qualitat arquitectònica. S'hi han invertit 109.142 milions de pessetes, en deu anys. Ara mateix, el mes d'abril, s'ha llençat un nou programa de construcció d'escoles per valor de 19.155 milions de pessetes.

Pel que fa a les ràtios, hem passat, en educació infantil, de tenir 3,11 professors per 100 alumnes l'any

1979 a tenir-ne 7,15 ara. En educació secundària l'evolució ha estat de 5,62 a 9.

Tenim 280 instituts amb noves aules multimèdia. Etcètera.

En formació d'adults, que fa quinze anys era molt precària, l'any passat es varen fer cursos per a 138.346 alumnes.

Pel que fa a la universitat, hem passat en 12 anys de 3 universitats a 9, a més de la Universitat Oberta de Catalunya, i de 18,6 alumnes per professor a 13,3.

Tot això representa un gran progrés social i humà, i unes possibilitats noves tant individuals com col·lectives.

I ha fet possible que fins a avui el creixement econòmic, que ha estat molt fort, no s'hagi vist frenat per dèficits quantitius i qualitius en el camp de la formació. Hi ha alguns dèficits molt concrets, sobretot un, un insuficient coneixement de l'anglès. Però en conjunt la valoració que es fa des de fora, és a dir, no només d'institucions o personalitats catalanes, és bona. Les ràtios que els he donat són objectives i ben positives. I en un altre aspecte, l'opinió dels empresaris estrangers que treballen a Catalunya sobre la nostra mà d'obra, els nostres tècnics, executius, universitaris, etc., és bona, francament bona.

És un d'aquells casos, afortunadament nombrosos, que el judici de la gent de fora és millor que el que s'estila entre nosaltres.

Però això no ens ha de fer perdre de vista les mancances que tenim. Sobretot dues. La primera és que, malgrat la bona opinió de molts empresaris estrangers, la nostra formació professional té falles greus quantitatives i qualitatives. La segona és que hi ha una man-

ca d'adequació entre l'oferta i la demanda, entre les titulacions i el tipus de llocs de treball que el mercat demana.

Consti que un dels grans objectius de la LOGSE era millorar l'FP. Altres grans objectius eren allargar l'escolaritat fins als 16 anys, donar una formació oberta i generalista que facilités els processos d'adaptació a nous coneixements i integrar el màxim possible de nois i noies, també tant com es pogués els que tenen handicaps, a l'ensenyament normalitzat.

No podem encara formular un judici definitiu sobre el resultat de la reforma. Hi ha objectius que s'han assolit bé. Per exemple, l'escolaritat fins als 16 anys, un grau més alt d'universalització de l'ensenyament, en molts casos una formació més idònia per a una societat canviant. Però no es pot negar que la seva aplicació està produint tensions importants entre el professorat i que hi ha dubtes sobre la viabilitat d'alguns dels aspectes de la Llei. Tot això deixant de banda que la seva aplicació a fons, com fem, és molt costosa.

No és ara el moment d'entrar a fons en aquest tema. Només vull dir tres coses breus. La primera és que la reforma aplicada a fons resulta molt dura per als professors. És un tema a tenir en compte. La segona és que no hem arribat encara al final de l'aplicació de la reforma i que, per tant, voler treure conclusions seria prematur. Però, el mes de juny de l'any que ve sí que haurem completat la reforma, i aleshores serà el moment de fer balanç. És la tercera cosa que volia dir. A partir de finals del curs 1999-2000 el Govern de la Generalitat convocarà una Conferència Nacional d'Avaluació de la LOGSE i de la seva aplicació, amb participació de tots els sectors involucrats, i especialment els professors.

Fins al moment, però, hem de seguir fent l'esforç pressupostari que es fa i aplicant la reforma d'acord amb el que la Llei estipula.

L'altre gran pilar de l'Estat del Benestar és la sanitat. També aquí hem de parlar primer del que s'ha fet, i l'esforç pressupostari que també s'ha fet.

Comencem per dir que l'esperança de vida a Catalunya és de les més altes del món. Això és degut a moltes causes, però també a una bona sanitat.

Tenim 65 hospitals d'utilització pública i en la pràctica no hi ha ningú a Catalunya a més de 30 km d'un bon hospital. De 1991 a 1998, s'hi han invertit 91.000 milions.

Estem entre els capdavanters en trasplantaments en el món, i estem entre els primers països d'Europa en cures pal·liatives i en tractament de malalts terminals.

No segueixo: el cas és que la mateixa OMS posa Catalunya com a exemple pel que fa a diversos aspectes del nostre sistema sanitari.

Però què falta?

Falta completar en un 30% la reforma de l'assistència primària. Es va fent i es completarà el 2002.

Falta resoldre el tema de les llistes d'espera.

Es va fent gran tota la problemàtica relacionada amb l'envelliment progressiu de la població.

Tenim tots els aspectes relacionats amb els malalts mentals.

I tenim el problema del finançament del sistema sanitari. És un problema mundial. Però nosaltres tenim el nostre.

Uns breus comentaris sobre alguns d'aquests punts.

De llistes d'espera en tenen tots els sistemes sanitaris públics del món. La bona qualitat de la prestació

pública genera per ella mateixa llistes d'espera. Com més sofisticats, en principi, més llistes d'espera. No vull dir que no hi hagi res a fer, però s'ha de tenir present.

Però s'han de reduir. Per justícia, per evitar el mal-estar social, i també per treure pressió als professionals. Un objectiu, molt principal.

Després els parlaré de l'envelliment.

Pel que fa als malalts mentals he de dir que és on tenim el dèficit més gran, més greu i més injust. Amb els malalts i amb les seves famílies. El Govern de la Generalitat darrerament ha pres iniciatives en aquest sentit: per exemple, iniciar la construcció del nou hospital psiquiàtric de Salt (Parc Hospitalari Martí i Julià). Representarà una gran millora. Però a més d'això, es durà a terme la reordenació dels hospitals monogràfics psiquiàtrics, amb una inversió de 7.124 milions. Però, amb tot, és obligat reconèixer que en aquest camp és molt, molt, el que resta per fer. I aquesta ha de ser una de les principals prioritats dels propers dos, tres anys, encara que alguna altra cosa s'hagi de retardar. L'esquiador refredat de Vaquèira ho haurà d'entendre, però també algú, sigui qui sigui, que tingui per costum abusar de les receptes mèdiques.

Ja els he dit que no vull parlar extensament sobre tots els temes relacionats amb l'Estat del benestar. Però dues paraules sobre la gent gran, sí que els les he de dir.

És prou sabut que cada vegada la gent gran té més pes a la societat. Cosa que en molts aspectes no es pot considerar un fracàs, sinó un èxit de la nostra societat.

De fet s'està constituint com a un sector complementari, en certs aspectes alternatiu dins el conjunt de la societat. Alternatiu o complementari, no sé encara quina és l'expressió millor, però en tot cas com a un

sector que suma a través d'accions i iniciatives pròpies, que no són ben bé els dels sectors oficialment actius de la societat.

I això pot ser, i de fet és, una gran riquesa. Social, humana, i fins i tot econòmica.

Naturalment hi ha franges de gent gran a les quals només es pot aplicar una política assistencial fins al final. La societat, i les institucions públiques, i per tant el Govern de Catalunya, han de donar i ara ja la donen, però ho hem de ratificar, la garantia que aquesta assistència es donarà fins al final.

Entre moltes altres coses, això requereix continuar la política de residències geriàtriques. A Catalunya de l'any 1990 a 1997 se n'han fet 11.853, entre públiques i concertades. S'han de continuar fent centres de dia i residències. De fet la nostra ràtio de places per cada 100 persones grans, que és de 3,7, té el nivell mitjà europeu. Però és evident que és un dels camps on en el futur hem de centrar esforços.

S'ha de continuar estimulant també tot allò que manté la gent gran activa: cursos, activitats de tota mena, accions de voluntariat, etc.

Òbviament s'han de defensar les seves pensions.

I han de rebre ajuda, i això vol dir més atenció domiciliària a les famílies en la seva relació amb la gent gran i mantenir tant com es pugui l'autonomia de les persones grans. Una de les dues iniciatives recents de la Generalitat de les que més satisfet em sento –després els diré l'altra– és la que consisteix a proporcionar a totes les persones que viuen soles de més de 85 anys un braçalet amb un polsador que els permeti contactar en tot moment i immediatament amb un centre des d'on es pot ràpidament donar resposta a la seva necessitat.

A totes les de més de 85 anys i a totes les de més de 65 que tinguin algun impediment. Perquè la política és això. És el desviament del Llobregat i del Francolí, són les mesures macroeconòmiques que ens fan entrar a la UE, és el foment de l'exportació o la policia autonòmica. Però també és allò que afecta en coses concretes, de vegades petites, el viure de cada dia de les persones. I que els dóna, com en aquest cas, autonomia i seguretat.

M'he entretingut en aquest cas perquè resumeix bé l'esperit amb què hem d'actuar.

Dit això, permetin-me que doni per acabat aquest capítol, sobre el qual tantes coses es podrien dir.

Només un comentari sobre un altre punt: el de les persones amb disminucions físiques, psíquiques o sensorials. He fet comparar el que s'ha portat a terme a Catalunya en aquest terreny amb altres comunitats autònomes, i els dic que estic content de veure que som, tots plegats, institucions i societat civil, dels que més hem fet. Però, com sempre, resta molt per fer, en un camp on especialment es posen de manifest la sensibilitat i la humanitat d'una societat.

Els deia abans que hi ha dues iniciatives recents de la Generalitat de les que em sentia satisfet. Ja els he dit la primera. La segona és el programa de desenvolupament infantil i atenció precoç d'infants de 0 a 4 anys. Tots aquests infants seran atesos precoçment. Vostès saben que si des de molt aviat s'actua, el grau de desenvolupament d'aquests nadons pot ser molt gran. De vegades quasi complet. És molt important per a la vida d'aquestes persones, que ara són nadons però que després viuran 60, 70, 80, 90 anys. Quina vida més diferent pot ser, per a ells i per les seves famílies.

I ja que parlem d'això, els vull fer avinent que el problema més gran que tenim en aquest tema, el de més calat humà, és el que deriva de la supervivència dels disminuïts més enllà de la vida dels seus pares. És un problema relativament nou, que no es donava fa quaranta anys. Els pares es pregunten amb angoixa: què li passarà al meu fill autista, o amb síndrome de Down? La resposta és categòrica: d'aquestes persones ja sense pares, l'Administració se n'ha de fer càrrec. Ja s'ha avançat molt en aquesta direcció, sobretot a Catalunya. Però s'haurà de dur aquesta política fins al final, no sense un debat per definir fins a quin punt els familiars que quedin, concretament els germans, se n'han de desentendre del tot. En això deixo aquest punt obert, no per l'aspecte econòmic, que finalment molt majoritàriament sempre recaurà en l'Administració, sinó per l'ètic, pel de la responsabilització.



Vull acabar parlant-los de dues qüestions essencials per al manteniment i enfortiment de l'Estat del benestar. Ja m'hi he referit abans, però la seva importància és tan gran que no em fa res repetir-me.

La primera és novament la família. Abans ja he explicat el que diuen els experts i els polítics dels països nòrdics, és a dir, dels que se sol considerar més avançats en el tema de l'Estat del benestar: sense famílies sòlides no hi haurà Estat del benestar. I diuen el que entenen per família sòlida: és la família amb pare, mare i fills, i amb vocació de permanència, de durada. Sabem bé que hi ha moltes famílies monoparentals i altres fórmules, també. I la legislació d'aquests països, i la nostra, les

reconeix i les ajuda. I així ha de ser. I el Govern i el Parlament han pres mesures en aquest sentit, pioneres fins i tot a Europa. I està bé. Però la família que normalment més relliga, la que és la base de la societat, la que millor assegura la solidaritat entre els seus membres, la que esmorteix les crisis, etc., és la que els deia: pare, mare i fills.

No hi ha cap polític important a Europa avui que no comparteixi aquesta idea. Es pot ser tant liberal com es vulgui en allò que se'n diuen temes de costums, però la importància de la família com a element cohesionador i equilibrador de la societat, la subratlla tothom.

Alguns això ho hem dit sempre, i temps hi hagué que això ens costava burles i escarni. Avui ho diu tothom, però he de reconèixer que a Catalunya, i a tota Espanya, gairebé fins al moment s'ha fet poc a favor de la família. No tan poca cosa com es diu, perquè, per exemple, darrerament s'han pres mesures fiscals en l'àmbit de l'Estat que l'afavoreixen, i aquí a Catalunya n'hem pres també algunes.

Però no n'hi ha prou. Per això, el Govern de la Generalitat farà presentar a Madrid una proposició de llei de protecció de les famílies nombroses. En tot cas, és veritat que fins ara, per problemes pressupostaris, perquè hi ha la idea en part certa que a Espanya, i a Catalunya, la família és més sòlida que per exemple a Gran Bretanya, i perquè políticament i mediàticament dominava una mentalitat poc favorable a la família, s'ha fet poca política familiar.

Això ara ha de canviar.

La política familiar té molts aspectes: fiscal, facilitats per a l'habitatge, assistència social domiciliària, guarderies, etc. Reclama un esforç per conciliar el treball, so-

bretot de la dona, amb les responsabilitats familiars. Tot té prou complexitat, prou importància i prou urgència perquè el Govern de Catalunya a més a més de pressionar amb la finalitat que des dels pressupostos de l'Estat es faci més política familiar, i a part de fer-ne més també des dels de la Generalitat, creï una Agència de Promoció i Suport de la Família, obligada a presentar cada any un informe al Parlament sobre la situació de la família.

Els he dit que per acabar els havia de parlar de dues qüestions que considero essencials. La segona és el finançament de tot això.

He dit que haurem de dedicar més diners a l'Estat del benestar. He afegit que, encara que n'hi dediquem més, no donarem l'abast si no hi ha una implicació creixent de tota la societat, també econòmica, però sobretot de dedicació, d'iniciativa, d'assumpció de responsabilitats, o de no-dimissió de responsabilitats, etc. I també he afegit que dedicar-hi més diners no vol dir seguir-los distribuïnt d'acord amb els mateixos criteris: recordin allò que els he dit de l'esquiador alt executiu.

Però finalment hi haurem de dedicar més diners. Podrem? Sí, si la nostra economia segueix creixent, i jo crec que seguirà creixent. Pot haver-hi una flexió d'un any o dos, però l'ona llarga de l'economia crec que és de creixement. I crec que Espanya la pot aprofitar especialment bé. Amb la condició que fem una política econòmica encertada, com en línies generals ara fem. I amb la condició que també el creixement i no només l'Estat del benestar sigui per a nosaltres una prioritat. No hi ha una sola prioritat, hem de saber combinar com a mínim aquestes dues.

Però des de Catalunya hem de dir encara una altra cosa. Importantíssima. S'ha d'acabar el finançament

discriminatori que té la nostra autonomia. No parlo per parlar. Ho hem explicat un munt de vegades. Ho diuen tots els professors d'economia que tracten el tema. T'ho admet tothom fora de Catalunya. En privat, però també cada cop més en públic. Se'n sorprenen els estudiosos de tota Europa.

Tenim un finançament discriminatori, i qui en paga les conseqüències no és tant el Govern de la Generalitat, o Catalunya en abstracte, sinó els ciutadans de Catalunya. Si la Generalitat rep per l'INSERSO 11.000 milions menys dels que li correspondrien si se'ns apliqués el criteri no ja d'altres comunitats autònomes, sinó de repartiment equitatiu per ciutadà, qui en rep les conseqüències són les persones grans que es beneficien de menys prestacions. I com aquest exemple, tants com en vulguin.

D'altra banda, no es tracta només de diners, sinó també de capacitat per decidir sobre determinats aspectes del model d'Estat del benestar que Catalunya necessita. Abans els he parlat del treball de les dones i de les guarderies. Puc afegir-hi problemes específics relacionats amb el grau d'envelliment o amb problemes específics del nostre sistema sanitari, que no és calcat de l'espanyol, encara que més complet i eficaç. I tants altres exemples.

O sigui, que quan anunciem que durant la propera legislatura el nou pacte fiscal i la millora del nostre autogovern seran objectius del tot prioritaris per a nosaltres, de fet el que diem és: volem poder donar més bon servei a la gent, a les persones de casa nostra. En coses concretes i a persones concretes.

Senyores i senyors, els agraeixo la seva assistència. Els agraeixo l'interès amb què em consta que molts de vostès, amb o sense col·laboració de l'Administració,

treballen en aquest camp del benestar de la gent, des dels que ho fan amb una molt exigent i eficaç professionalitat fins als que actuen en termes estrictament de voluntariat. Vostès saben que la mesura de tot és la persona. Els progressos científics, les ideologies, les religions, els projectes polítics, tot finalment es mesura per una cosa: fan bé o fan mal a les persones concretes?

Ja sé que molts de vostès això ho creuen i ho pensen, i actuen consegüentment amb això que creuen i amb això en què creuen.

Moltes gràcies.